

Brüsszel, 2019.1.4.
COM(2018) 848 final

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK,
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

**a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló 850/2004/EK
rendelet 8. cikkének (4) bekezdése szerinti második európai közösségi intézkedési terv
felülvizsgálatáról és aktualizálásáról**

{SWD(2018) 495 final}

1. BEVEZETÉS

A környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról (POP) szóló Stockholmi Egyezményt¹ az Egyesült Nemzetek Környezetvédelmi Programja (UNEP) keretében 2001 májusában fogadták el. Az Európai Unió és tagállamai² részes felei az Egyezménynek³, amelynek rendelkezéseit a 850/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet⁴ (a továbbiakban: rendelet) ültette át az európai uniós jogba.

A Stockholmi Egyezmény 7. cikke értelmében minden Részes Fél köteles:

- a) kidolgozni egy végrehajtási tervet az Egyezményben vállalt kötelezettségeinek teljesítésére és törekedni annak végrehajtására;
- b) eljuttatni végrehajtási tervét a Részes Felek konferenciájának az Egyezmény erre vonatkozóan történő hatálybalépését követő két éven belül;
- c) felülvizsgálni és, ahol alkalmazható, naprakész állapotba hozni végrehajtási tervét rendszeres időközönként és a Részes Felek konferenciájának döntésével meghatározott módon.

Az első európai intézkedési terv kidolgozására 2007-ben került sor, „Közösségi intézkedési terv” címmel (SEC (2007) 341)⁵. Az intézkedési tervet a későbbiekben „Uniós intézkedési tervvel” aktualizálták 2014-ben (COM (2014) 306 final). A második intézkedési terv felülvizsgálata és aktualizálása azért vált szükségessé, hogy megvizsgálják 1. újabb, tartósan megmaradó szerves szennyező anyagok felvételét a Stockholmi Egyezménybe, valamint 2. a területen bekövetkezett műszaki fejlődést és a jogszabályi környezet változását.

Ez az új intézkedési terv az illetékes tagállami hatóságokkal, az iparággal, környezetvédelmi szervezetekkel és a nyilvánossággal folytatott konzultáció tárgyát képezte.

Az intézkedési terv előterjesztésre kerül a Stockholmi Egyezmény Titkárságánál, az Egyezmény Részes Feleként az Európai Unióra háruló kötelezettségeknek megfelelően.

2. A KÖRNYEZETBEN TARTÓSAN MEGMARADÓ SZERVES SZENNYEZŐ ANYAGOK (POP)

A POP anyagok olyan vegyi anyagok, amelyek a környezetben tartósan megmaradnak, biológiailag felhalmozódnak, és súlyosan káros hatásaik miatt veszélyt jelenthetnek az emberi egészségre és a környezetre. Ezek a szennyező anyagok az országhatárokon át, eredetük helyétől távolra terjednek, és olyan régiókban is felhalmozódnak, ahol soha nem használták vagy bocsátották ki őket. A POP anyagok a Földön mindenütt veszélyt jelentenek a környezetre és az emberi egészségre, így például az Északi-sarkvidék, a balti térség és az Alpok vidéke is az EU POP-elnyelő helyei. Szükségesnek bizonyult a nemzetközi fellépés az ilyen anyagok gyártásának, felhasználásának és kibocsátásának csökkentése és kiküszöbölése érdekében. Az 1. táblázat tartalmazza a POP anyagokra vonatkozó nemzetközi okmányokban tárgyalt anyagok felsorolását.

¹ http://www.pops.int/documents/convtext/convtext_en.pdf

² Egy uniós tagállam (Olaszország) még nem ratifikálta az egyezményt.

³ A Tanács 2006/507/EK határozata (2004. október 14.) a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló Stockholmi Egyezménynek az Európai Közösség részéről való megkötéséről (HL L 209., 2006.7.31., 1. o.).

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 850/2004/EK rendelete (2004. április 29.) a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról és a 79/117/EGK irányelv módosításáról (HL L 158., 2004.4.30., 7. o.).

⁵ http://ec.europa.eu/environment/pops/pdf/sec_2007_341.pdf

3. A POP ANYAGOKKAL FOGLALKOZÓ NEMZETKÖZI MEGÁLLAPODÁSOK

3.1. Az ENSZ EGB jegyzőkönyve a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról⁶

A nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló egyezményhez kapcsolódó, a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló jegyzőkönyvet (az ENSZ EGB jegyzőkönyve a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról, a továbbiakban: ENSZ EGB-jegyzőkönyv) 1998. június 24-én fogadták el a dániai Aarhusban. A jegyzőkönyv középpontjában jelenleg egy 16 anyagot, ezen belül tizenegy növényvédő szert, két ipari vegyi anyagot és három nem szándékolt mellékterméket tartalmazó lista áll. A végső cél e POP anyagok bevezetésének, kibocsátásának és veszteségeinek kiküszöbölése.

A jegyzőkönyv azonnali vagy későbbi hatállyal megtiltja a listán szereplő vegyi anyagok gyártását és felhasználását, és rendelkezik az ilyen vegyi anyagokból álló vagy azokat tartalmazó hulladék kezeléséről. Arra kötelezi a Részes Feleket, hogy csökkentsék a dioxinok, furánok, többgyűrűs aromás szénhidrogének (PAH) és a hexaklór-benzol (HCB) kibocsátását, és konkrét kibocsátási határértékeket határoz meg a települési, a veszélyes és a kórházi hulladék égetésére vonatkozóan.

3.2. A Stockholmi Egyezmény

A környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló Stockholmi Egyezmény elfogadására 2001-ben került sor, és az 2004-ben lépett hatályba. A Stockholmi Egyezmény globális fellépést sürget kezdetben tizenkét POP anyaggal szemben, általános célkitűzése az emberi egészség és a környezet védelme a POP anyagokkal szemben, és előírja a Részes Felek számára, hogy tegyenek intézkedéseket a POP anyagok környezetbe történő kibocsátásának kiküszöbölése, illetve csökkentése érdekében. Az Egyezmény konkrét utalást tesz a környezetről és a fejlődésről szóló 1992. évi Riói Nyilatkozat 15. elvében kifejtett negyedik elővigyázatossági megközelítésre. Ezt az elvet az egyezmény 8. cikke hajtja végre, amely rögzíti az Egyezmény újabb vegyi anyagokkal történő kiegészítésére vonatkozó szabályokat.

A Stockholmi Egyezmény A. mellékletében foglalt listán jelenleg 22 olyan vegyi anyag szerepel, amelyek – néhány általános, illetve speciális kivétel mellett – gyártási és felhasználási tilalom alatt állnak. Ezenfelül szigorú korlátozás alá esik a DDT – számos fejlődő országban jelenleg is alkalmazott növényvédő szer – gyártása és használata, a Stockholmi Egyezmény B. mellékletében meghatározottak szerint. Kivételek és elfogadhatónak tekintett felhasználási módok is érvényben vannak a PFOS és sói, valamint a PFOSF vonatkozásában.

Az általános kivételek lehetővé teszik a laboratóriumi szintű kutatást, a referenciamintaként történő felhasználást, valamint a termékekben és árucikkekben nem szándékosan, elenyésző mennyiségben előforduló szennyező anyagokat. A vonatkozó kötelezettség hatálybalépésének napját megelőzően gyártott vagy használatba került árucikkekben előforduló POP anyagok szintén kivétel tárgyát képezik, feltéve, hogy a Részes Felek tájékoztatják a Stockholmi Egyezmény Titkárságát a felhasználásról, és nemzeti hulladékgazdálkodási tervet nyújtanak be az ilyen árucikkek vonatkozásában.

⁶ Az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának (ENSZ EGB) a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi egyezményhez kapcsolódóan elfogadott jegyzőkönyve a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról: http://www.unece.org/env/lrtap/pops_h1.htm

A C. mellékletben felsorolt, nem szándékosan előállított melléktermékek (dioxinok, furánok, poliklórozott bifenilek, pentaklór-benzol, hexaklór-benzol, 2016 decemberétől pedig a poliklórozott naftalinok) kibocsátását folyamatosan a lehető legalacsonyabb szintre kell csökkenteni, a végső célkitűzés pedig – lehetőség szerint – a kibocsátás teljes kiküszöbölése. A C. melléklet szerint a Részes Felek a Stockholmi Egyezmény C. mellékletének II. és III. részében meghatározott főbb szennyezőforrás-kategóriákon belüli új források tekintetében kötelesek ösztönözni és intézkedési terveikkel összhangban megkövetelni az elérhető legjobb technikák alkalmazását.

A Stockholmi Egyezmény előírja továbbá a POP anyagokból álló vagy azokat tartalmazó készletek azonosítását és biztonságos kezelését. A POP anyagokat tartalmazó, ilyen anyagokból álló, illetve ilyen anyagokkal szennyezett hulladékot olyan módon kell ártalmatlanítani, hogy annak POP-tartalma megsemmisüljön, vagy visszafordíthatatlan módon átalakuljon úgy, hogy ne mutassa a POP anyagok jellemzőit. Amikor ez környezetvédelmi szempontból nem előnyös, vagy a POP-tartalom alacsony, a hulladékot más környezetbarát módon kell ártalmatlanítani. Kifejezetten tilosak az olyan ártalmatlanítási műveletek, amelyek a POP anyagok visszanyeréséhez vagy újrafelhasználásához vezethetnek. A hulladékok szállítását illetően figyelembe kell venni a vonatkozó nemzetközi szabályokat, előírásokat és iránymutatásokat, így a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló, 1989. évi bázeli egyezményt.

**1. Táblázat: A nemzetközi szinten szabályozott POP anyagok áttekintése;
A Stockholmi Egyezménybe 2009 óta felvett új POP anyagokat szürke színnel jelöltük**

Anyag	CAS-szám	Szerepel a Stockholmi Egyezményben	Szerepel az ENSZ EGB-jegyzőkönyvben	Szerepel az uniós rendeletben
Szándékosan előállított POP anyagok				
Aldrin	309-00-2	A. melléklet	igen	igen
Klórdán	57-74-9	A. melléklet	igen	igen
Klórdekon	143-50-0	A. melléklet	igen	igen
Dieldrin	60-57-1	A. melléklet	igen	igen
Endoszulfán	959-98-8 33213-65-9 115-29-7 1031-07-8	A. melléklet	nem	igen
Endrin	72-20-8	A. melléklet	igen	igen
Heptaklór	76-44-8	A. melléklet	igen	igen
Hexabrom-bifenil (HBB)	36355-01-8	A. melléklet	igen	igen
Hexabrom-ciklododekán (HBCDD)	25637-99-4 3194-55-6	A. melléklet	nem	igen
Hexabromdifenil-éter és heptabromdifenil-éter	68631-49-2 207122-15-4 446255-22-7 207122-16-5 és mások	A. melléklet	igen	igen
				igen
Hexaklór-benzol (HCB)	118-74-1	A. melléklet	igen	igen
Alfa-hexaklór-ciklohexán*	319-84-6	A. melléklet	igen: Hexaklór-ciklohexánok (HCH); CAS-szám: 608-73-1 ⁷), többek között lindán	Igen (a lindánban található összes izomer, köztük a gamma-HCH)
Béta-hexaklór-ciklohexán*	319-85-7	A. melléklet		

⁷

Ez alatt a CAS-szám alatt szerepel az alfa-, béta-, gamma-, delta- és epsilon-HCH izomerkeveréke.

Anyag	CAS-szám	Szerepel a Stockholmi Egyezményben	Szerepel az ENSZ EGB-jegyzőkönyvben	Szerepel az uniós rendeletben
Lindán*	58-89-9	A. melléklet	(CAS: 58-89-9)	
Mirex	2385-85-5	A. melléklet	igen	igen
Pentaklór-benzol	608-93-5	A. melléklet	igen	igen
Pentaklór-fenol (PCP)	87-86-5	A. melléklet	nem	nem
Poliklórozott bifenílek (PCB)	minden PCB és keverékeik más CAS-számmal rendelkeznek	A. melléklet	igen	igen
Tetrabrómdifenil-éter és pentabrómdifenil-éter	5436-43-1 60348-60-9 és mások	A. melléklet	igen	igen
Toxafén	8001-35-2	A. melléklet	igen	igen
DDT	50-29-3	B. melléklet	igen	igen
Perfluoroktán-szulfonsav és sói, valamint perfluoroktán-szulfonil-fluorid (PFOS)	1763-23-1 s, 307-35-7, és mások	B. melléklet	igen	igen
Rövidláncú klórozott paraffinok (SCCP)	85535-84-8	felülvizsgálat alatt	igen	igen
Hexaklór-butadién (HCBd)	87-68-3	A. melléklet	igen	igen
Poliklórozott naftalinok (PCN)	minden PCN és keverékeik más CAS-számmal rendelkeznek	A. melléklet	igen	igen
Nem szándékosan előállított POP anyagok				
Poliklórozott dibenzo-p-dioxinok (PCDD)	1746-01-6	C. melléklet	igen	igen
Poliklórozott dibenzofuránok (PCDF)	1746-01-6	C. melléklet	igen	
Hexaklór-benzol (HCB)	118-74-1	C. melléklet	igen	igen
Pentaklór-benzol	608-93-5	C. melléklet	igen	igen
Poliklórozott bifenílek (PCB)	minden PCB és keverékeik más CAS-számmal rendelkeznek	C. melléklet	igen	igen
Poliklórozott naftalinok (PCN)	minden PCN és keverékeik más CAS-számmal rendelkeznek	C. melléklet	igen	nem
Többgyűrűs aromás szénhidrogének (PAH)	207-08-9 és mások	nem	igen	igen

* A lindán, az alfa- és béta-hexaklór-ciklohexán, valamint a klórdekon és a hexabrom-bifenil a Stockholmi Egyezménybe újonnan felvett POP anyagok, amelyek azonban már szerepeltek az ENSZ EGB-jegyzőkönyvben és az uniós rendeletben.

4. A POP ANYAGOKRA VONATKOZÓ UNIÓS INTÉZKEDÉSI TERV CÉLJA

A Stockholmi Egyezmény minden Részes Fél számára előírja azt a kötelezettséget, hogy dolgozzon ki egy végrehajtási tervet az Egyezményben vállalt kötelezettségeinek teljesítésére és törekedjen annak végrehajtására. Az Unió számára ezt a kötelezettséget a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló 850/2004/EK rendelet 8. cikke írja

elő. Az Unió ezért 2007-ben kidolgozta a POP anyagokra vonatkozó uniós intézkedési tervet, amely kiterjed az ENSZ EGB-jegyzőkönyv hatálya alá tartozó anyagokra is⁸.

Az intézkedési terv általános célja nem csupán a jogi kötelezettségek teljesítése, de az is, hogy számba vegyék a meghozott intézkedéseket és meghatározzanak egy stratégiát és cselekvési tervet a Stockholmi Egyezményben és/vagy az ENSZ EGB-jegyzőkönyvben szereplő POP anyagokkal kapcsolatos további uniós intézkedésekre vonatkozóan.

Az uniós intézkedési terv célja tehát:

- a POP anyagokkal kapcsolatban már létező uniós szintű intézkedések felülvizsgálata;
- azok hatékonyságának értékelése, valamint annak megállapítása, hogy azok kielégítően teljesítik-e a Stockholmi Egyezmény szerinti kötelezettségeket;
- további uniós szintű intézkedések meghatározása;
- a további intézkedések végrehajtására vonatkozó terv kidolgozása;
- a POP anyagok kezelése és egyéb környezetvédelmi politikák, valamint más szakpolitikai területek közötti kapcsolatok és lehetséges szinergiák meghatározása és erősítése; és
- a POP anyagokkal és az azokra vonatkozó ellenőrző intézkedésekkel kapcsolatos tájékozottság növelése.

5. A CSATOLT BIZOTTSÁGI SZOLGÁLATI MUNKADOKUMENTUM ÖSSZEFOGLALÁSA

A bizottsági szolgálati dokumentum tartalmazza a harmadik uniós intézkedési tervet a Stockholmi Egyezményben előírtak szerint. A második intézkedési terv felülvizsgálata és aktualizálása megvizsgálja újabb tartósan megmaradó szerves szennyező anyagok felvételét a Stockholmi Egyezménybe, valamint a területen bekövetkezett műszaki fejlődést és a jogszabályi környezet változását.

A bevezető rész áttekintést nyújt a nemzetközi jogszabályi keretről, amelybe a rendelet illeszkedik, és röviden ismerteti az ENSZ EGB-jegyzőkönyv és a Stockholmi Egyezmény tartalmát.

A 2. fejezet bemutatja, hol tart az EU a fent említett nemzetközi egyezményekben való tagságából fakadó kötelezettségeinek teljesítésében. Ismerteti a tárgykörben elfogadott uniós jogi aktusokat, valamint a végrehajtást támogató pénzügyi eszközöket.

Az EU a POP anyagokkal kapcsolatban számos olyan jogszabályi intézkedést fogadott el és hajt végre, amelyek egyaránt foglalkoznak a Stockholmi Egyezmény és az ENSZ EGB-jegyzőkönyv célkitűzéseivel is. A legfőbb jogi eszköz a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló 850/2004/EK rendelet, amely 2004. május 20-án lépett hatályba. A rendelet több alkalommal módosításra került új anyagok felvétele, valamint a hulladékokban lévő anyagokra vonatkozó koncentrációs határértékek megállapítása érdekében.

Más, vegyi anyagokra vonatkozó jogszabályok kiegészítik a rendeletet a Stockholmi Egyezmény és az ENSZ EGB-jegyzőkönyv szerinti kötelezettségek végrehajtása terén, és biztosítják a POP anyagokra vonatkozó kiviteli tilalom végrehajtását, a megengedett behozatal és kivitel Stockholmi Egyezményben meghatározott szabályoknak való megfelelését, valamint a POP anyagok gyűjtését és visszafordíthatatlan megsemmisítését, és

⁸ SEC (2007) 341.

megakadályozzák a POP anyagok tulajdonságait mutató vegyi anyagok gyártását és forgalmazását.

A POP anyagok élelmiszerekben, takarmányban és a környezetben való előfordulásának ellenőrzésére különböző jogi aktusok alapján, számos program keretében kerül sor. Az Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és -szállítási Nyilvántartás (Európai PRTR) elősegíti a környezeti információkhoz való hozzáférést. A nyilvántartás 91 szennyező anyagot és 65 gazdasági tevékenységet foglal magában, és számos szennyező anyag, köztük a POP anyagok tekintetében is küszöbértékeket állapít meg.

A vegyi anyagok nyomon követésére szolgáló információs platform (IPChem) célja az ellenőrzési adatokhoz, köztük a POP anyagokkal kapcsolatos adatokhoz való hozzáférés elősegítése. Az ellenőrzési adatkészleteket nyilvánosan elérhető „modulokban” egyesíti. Az IPChem értékes forrást biztosít a kutatók számára, és lehetővé teszi a különböző adatkészletekre vonatkozó kereszthivatkozások gyors és egyszerű megadását.

Az Unióban olyan számos pénzügyi eszköz létezik, amely finanszírozást nyújt a Stockholmi Egyezmény uniós és nemzetközi szinten történő végrehajtásának, valamint a POP anyagok vonatkozásában fontos témák kutatásának támogatásához. Az Unió ezenfelül finanszírozást nyújt nemzetközi okmányok számára is, ideértve az Egyezmény Titkárságának nyújtott támogatást.

A 3. fejezet átfogó értékelést nyújt az Európai Unióban lévő POP anyagokról, kitérve azok gyártására, felhasználására, forgalomba hozatalára, valamint a meglévő készletekre és a hulladékáram szennyezettségére. Ez a fejezet főként a tagállamok által készített jelentéseken és intézkedési terveken alapul.

A 4. fejezet mélyrehatóan, egyenként elemzi a Stockholmi Egyezményben foglalt kötelezettségek közül azokat, amelyek kihatnak arra, ahogyan az EU a POP anyagokat kezeli. Ezen elemzés alapján a Bizottság 25 olyan technikai intézkedést jelöl meg, amelynek révén az EU javíthatja a Stockholm Egyezményből fakadó kötelezettségeinek teljesítését.

A 3. és a 4. fejezet bemutatja, hogy a Stockholmi Egyezményben, illetve az ENSZ EGB-jegyzőkönyvben felsorolt és a rendelettel már 2008 előtt uniós szinten szabályozott anyagokat (a régi POP anyagok) fokozatosan megszüntetik az EU-ban. A régi POP anyagok még létező használata már csak olyan árucikkekben fordul elő, amelyeket a rendelet hatálybalépése előtt gyártottak és helyeztek forgalomba, illetve kutatási célú referenciamintaként használják fel azokat. Mindkét megmaradt felhasználási mód a Stockholmi Egyezményben és a rendeletben biztosított általános kivételek hatálya alá tartozik.

A Stockholmi Egyezménybe vagy az ENSZ EGB-jegyzőkönyvbe 2009 és 2015 között felvett új POP anyagok később bekerültek a rendeletbe. Ezek az anyagok már a listára történő felvételüket megelőzően tilalom és szigorú korlátozások alá estek az EU-ban, és a rendelet új módosításainak köszönhetően bizonyos korlátozások a korábbiaknál szigorúbbak az új nemzetközi kötelezettségvállalásoknak való megfelelés érdekében.

A POP anyagokat tartalmazó hulladékok (pl. felhasználatlan növényvédő szerek vagy szennyezett berendezések) behozatalára került sor bizonyos uniós tagállamokba azok kezelése és ártalmatlanítása érdekében. Ezek a behozatalok olyan uniós és nem uniós országokból származnak, amelyek nem rendelkeznek az ilyen hulladékok szakszerű ártalmatlanítására szolgáló megfelelő technológiával. Ezekre a behozatalokra a Stockholmi Egyezményrel összhangban került sor, és azok hozzájárulnak a POP anyagok általános csökkentéséhez az EU-ban és globális szinten egyaránt.

POP anyagok EU-n kívülre történő kivitelére szinte egyáltalán nem került sor. Csupán néhány kilogramm lindán kivitelére került sor az egyik tagállamból a kutatási célú referenciamintákra vonatkozó kivétel alapján.

Néhány tagállamban még mindig fellelhetők voltak olyan felhasználatlan növényvédőszer-készletek, amelyek POP anyagokat tartalmaznak, és amelyek gyártását, használatát és forgalomba hozatalát már szigorúan tiltja a rendelet. Ezeknek a készleteknek a mennyisége 50 000 tonna alatt van, és a becslések szerint 2 000–9 000 tonna POP anyagot tartalmaznak.

A Stockholmi Egyezményben foglalt, a poliklórozott bifenilek (PCB) készülékekben történő felhasználásának 2025-ig történő kiküszöbölésére vonatkozó kötelezettség részben megjelenik a poliklórozott bifenilek és a poliklórozott terfenilek (PCB/PCT) ártalmatlanításáról szóló 96/59/EK tanácsi irányelvben, amely előírja a tagállamok számára, hogy vegyék nyilvántartásba azokat a berendezéseket, amelyek több, mint 5 dm³ PCB-t tartalmaznak, és gondoskodjanak a nyilvántartásba vett, PCB-t tartalmazó berendezések legkésőbb 2010. december 31-ig történő megtisztításáról vagy ártalmatlanításáról. A 96/59/EK irányelvvel összhangban minden tagállam létrehozta a PCB-t tartalmazó berendezések nyilvántartását, és kidolgozta az azok ártalmatlanítására és összegyűjtésére vonatkozó cselekvési tervet.

Egy 2011-ben végzett felmérés és egy 2014-ben végzett értékelés során megállapításra került, hogy jó eredményeket értek el a PCB-t tartalmazó berendezések meghatározása és a PCB-tartalmú hulladékok ártalmatlanítása terén az EU-ban, néhány tagállam pedig már majdnem teljesítette a 2010-re vonatkozó célkitűzést. A tagállamok többsége azonban nem teljesítette a PCB-vel szennyezett folyadékok és berendezések megtisztítására vagy ártalmatlanítására vonatkozó célkitűzést 2010. december 31-ig, és 2010 után is folytatódott a PCB-vel szennyezett folyadékok meghatározására, eltávolítására és ártalmatlanítására irányuló munka.

A polibrómozott difenil-étereket (PBDE), a tetrabróm-difenil-étert, a pentabróm-difenil-étert, a hexabróm-difenil-étert és a heptabróm-difenil-étert az 1990-es évek végéig égésgátló anyagként gyártották és alkalmazták az Unióban, és egy ideig még ezt követően is használták bizonyos árucikkekben, többek között elektromos és elektronikus berendezésekben használt műanyagokban. Annak ellenére, hogy ezek gyártása és alkalmazása fokozatosan megszűnt a szabályozási intézkedéseknek és dekabróm-difenil-éterrel történő helyettesítésüknek köszönhetően, az elektromos és elektronikus berendezések hulladékaiban való jelenlétük még mindig kihívást jelent az EU-ban.

Okkal feltételezhető, hogy az elektromos és elektronikus berendezések hulladékainak teljes körű újrafeldolgozásával foglalkozó létesítmények közül csak kevés létesítményben választják el a polibrómozott difenil-étereket tartalmazó műanyagokat az uniós jogszabályok által előírtak szerint. Következésképpen kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy azok az uniós újrahasznosító üzemek, amelyekben a polibrómozott difenil-étereket tartalmazó műanyagot elválasztják más műanyagoktól, jelenleg kellően fejlett kapacitással rendelkeznek-e a polibrómozott difenil-étereket tartalmazó műanyag hulladék-áram jelentős részének elválasztására. Az adatok arra utalnak, hogy az elektromos és elektronikus berendezések hulladékaiból hasznosított, polibrómozott difenil-étereket tartalmazó műanyagok áramlása jelenleg megfelelően ellenőrzött az európai újrafeldolgozási műveletek során.

A perfluoroktán-szulfonsav és sói, valamint a perfluoroktán-szulfonil-fluorid (PFOS) gyártását, forgalomba helyezését és használatát a rendelet szabályozza. A felhasználási módok többsége tiltott, de a rendelet engedélyez bizonyos kivételeket, sokkal kevesebbet,

mint a Stockholmi Egyezmény, mivel számos felhasználási módot illetően rendelkezésre állnak alternatívák. A kivételeket rendszeresen felülvizsgálják, alkalmazásuk idővel csökken.

A hexabrom-ciklododekán egy brómozott égésgátló anyag, amelyet szerte az Unióban széles körben alkalmaznak tetők és falüreges szigetelése során használt expandált polisztirol (EPS) és extrudált polisztirol (XPS) hőszigetelő lemezekben. Ez a vegyi anyag 2016-ban felkerült a rendeletben foglalt listára, és minden felhasználási módja tilos, expandált polisztirol árucikkekben való felhasználásra vonatkozó, korlátozott ideig érvényes kivétel megállapítása mellett.

Csökken a pentaklór-benzol környezetbe (főként a levegőbe és kisebb mértékben a talajba) történő nem szándékos kibocsátása, ami leginkább szénből történő villamosenergia-termelésből (kb. 83 %) és szilárd tüzelőanyagok – fa és vegyeshulladékok – háztartásokban történő elégetéséből (8 %) származik. Az Európai PRTR adatkészlete szerint csekély számú uniós telephely tett jelentést pentaklór-benzol levegőbe történő kibocsátásáról a 2007–2012 közötti időszakban, 2013-ban pedig nem jelentettek kibocsátást.

Az 5. és a 6. fejezet további információkat nyújt azon egyéb kötelezettségek végrehajtásával kapcsolatban, amelyek nem kapcsolódnak közvetlenül a listán szereplő vegyi anyagokhoz. Ezek a fejezetek rámutatnak arra, hogy a tagállamok között, valamint harmadik országokkal műszaki kérdésekkel kapcsolatban folytatott információcsere továbbra is kihívást jelent, és azt javítani kell az Egyezmény célkitűzésének hatékonyabb támogatása érdekében. Ezenfelül javítani kell a tagállami hatóságok és a Bizottság által a nyilvánosság számára nyújtott tájékoztatást a POP anyagokkal kapcsolatos tájékozottság növelése érdekében.

Az Európai Unió és a tagállamok jelentős műszaki és pénzügyi segítséget nyújtanak annak érdekében, hogy támogassák az Egyezmény fejlődő országok általi végrehajtását különböző eszközökön keresztül.

6. ÖSSZEFOGLALÓ KÖVETKEZTETÉSEK

Az Európai Unióban a POP anyagok gyártására, forgalomba hozatalára és használatára vonatkozó jogszabályi intézkedések, valamint a POP anyagokból álló vagy ilyen anyagokat tartalmazó hulladék kezelésével kapcsolatos intézkedések kellő mértékben átfogóak az Egyezményből és az ENSZ EGB-jegyzőkönyvből eredő kötelezettségek teljesítéséhez.

Jelentős előrelépés történt a POP anyagok kiküszöbölése terén. A POP anyagok gyártása és használata tilos, bizonyos kisebb kivételek mellett. Az EU számára a fő kihívást a POP anyagok hulladékciklusból és a megmaradt készletekből történő eltávolítása jelenti, mivel ezek továbbra is jelentős kibocsátási forrást képviselnek.

Tekintettel a Stockholmi Egyezményből eredő kötelezettségekre, és figyelembe véve az Európai Unióban fennálló helyzetet, az intézkedési terv 30 cselekvést vázol fel, amelyek szükségesek a kötelezettségek teljesítéséhez. 8 cselekvés új, és a listára újonnan felvett vegyi anyagokra irányul. 9 cselekvés folyamatos, 13 cselekvés pedig már szerepelt az előző intézkedési tervben és még mindig folyamatban van, mivel még nem valósult meg.

A POP anyagok kibocsátása nem szándékos gyártás következtében továbbra is az egyik legfontosabb megoldandó probléma az EU-ban. Ezért számos cselekvés irányul olyan, megfelelő intézkedések kidolgozására, amelyekkel tovább csökkenthetők a POP-kibocsátások. A nem szándékosan kibocsátott POP anyagok keletkezésének olyan eljárások és technológiák kifejlesztése révén történő megelőzésével, amelyek lehetővé teszik az ilyen anyagok keletkezésének az elkerülését, elsősorban az ipari termelés területén kellene foglalkozni, de azt ki kell terjeszteni olyan háztartási forrásokra is, mint például a diffúziós források. További kutatásokra és technológiai fejlesztésekre van szükség.

Minden tagállam létrehozta a poliklórozott bifenilt (PCB) tartalmazó berendezések nyilvántartását, és kidolgozta az azok ártalmatlanítására és összegyűjtésére vonatkozó cselekvési tervet. Az EU-ban a PCB-t tartalmazó berendezések és a PCB-t tartalmazó hulladékok mennyiségére vonatkozó információk alapján elmondható, hogy még mindig jelentős mennyiségű, PCB-t tartalmazó berendezés van használatban. A nyitott rendszerekben használt poliklórozott bifenilek mennyiségei nem ismertek, mint ahogyan azoknak a termékeknek a mennyiségei sem ismertek, amelyek PCB-t tartalmaznak és még mindig használatban vannak, vagy képesek arra, hogy káros anyagokat bocsássanak ki a természetes környezetbe. További erőfeszítésekre van szükség annak érdekében, hogy teljesüljön a Stockholmi Egyezményben meghatározott célkitűzés a PCB használatának 2025-ig történő fokozatos megszüntetésére vonatkozóan.

Korlátozott mértékben továbbra is folyamatban van az EU-ban a perfluoroktán-szulfonsav és sói, valamint a perfluoroktán-szulfonil-fluorid (PFOS) gyártása. A PFOS szándékos célból eredő kibocsátásának legjelentősebb megmaradt forrása a PFOS fémbevonás során történő használata. Az ilyen használattal kapcsolatban már sor került alternatív megoldások és helyettesítő anyagok tanulmányozására, amelyeket majd alkalmazni kell a PFOS használatának teljes megszüntetése érdekében.

A hexaklór-ciklohexán (HCH) hulladékkal szennyezett területek meghatározása és kezelése kihívást jelent az Unióban. Egy frissített felmérésből az derült ki, hogy az EU-ban lerakott HCH-hulladék mennyisége elérheti az 1,8–3 millió tonnát. Tizenhét tagállam problémaként határozta meg a szennyezett fölterületet a meglévő nemzetközi intézkedési tervekben, és megállapították, hogy további intézkedésre van szükség e probléma kezelése érdekében. Összehangolt stratégiára lehet szükség a szennyezett területek azonosítása és a káros hatások környezetbarát módon történő mérséklése érdekében.

A Bizottságnak benyújtott tagállami jelentések elengedhetetlenek ahhoz, hogy az EU további intézkedéseket határozzon meg a Stockholmi Egyezmény végrehajtására vonatkozóan a célkitűzések teljesítése érdekében, valamint ahhoz, hogy megfelelő jelentéseket terjesszen az Egyezmény Titkársága elé. Több tagállam azonban még nem teljesítette jelentéstételi kötelezettségét, és ezen javítani kell.

Ami az ellenőrzést illeti, annak ellenére, hogy az uniós jogszabályok, a nemzeti és nemzetközi kezdeményezések, valamint a tudományos kíváncsiság következményeként a tagállami hatóságok, kutatási szervezetek és az uniós szervek jelentős erőfeszítéseket tesznek számos vegyi anyag különböző mátrixokban (víz, levegő, bióta, talaj, emberi anyatej, stb.) történő ellenőrzésére, hiányosak a vegyi anyag-terhelésre vonatkozó ismeretek. Ez annak tudható be, hogy az ellenőrzési tevékenységek során előállított, vegyi anyagokra vonatkozó adatok gyűjtése, kezelése és értékelése nem történik következetes és hozzáférhető módon. E hiányosság orvoslása érdekében létrejött egy, a vegyi anyagok nyomon követésére szolgáló, európai szintű információs platform, az adatok gyűjtése, tárolása, elérése és értékelése vonatkozásában pedig egy összehangolt és egységes megközelítés fog érvényesülni.

Az Európai Uniónak mechanizmusokat kell kidolgoznia a Bizottság és a tagállamok kétoldalú segélyprogramjai közötti megfelelőbb a koordinációért a POP anyagokat illetően, a rendelkezésre álló erőforrások hatékonyabb kihasználása érdekében. A Bizottság POP anyagokkal foglalkozó külön honlapján konkrét információkat lehetne nyújtani a tájékozottság növelése, valamint a POP anyagokkal kapcsolatos intézkedések szempontjából releváns uniós pénzügyi eszközökből nyújtott támogatás bemutatása érdekében.